

Bouwen aan een toekomst zonder geweld

Evaluatie beleidskader 2019-2022

Team Zorg voor kwetsbare gezinnen
en huiselijk geweld, PGW&Z
Cluster Maatschappelijke ontwikkeling

Gemeente
Rotterdam

**Gemeente
Rotterdam**

Bouwen aan een toekomst zonder huiselijk geweld

Evaluatie

Van:

Team Zorg en Bescherming

Datum:

11 september 2023

Cluster:

Maatschappelijke Ontwikkeling

Afdeling:

Team Zorg voor kwetsbare gezinnen en huiselijk geweld

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Resultaten	4
2.1	Pijler 1: Maatschappelijke beweging, preventie, signaleren en melden	4
2.1.1	Stop geweld tegen vrouwen	4
2.1.2	Inzetten op preventie	5
2.1.3	Onderhouden vakmanschap	8
2.1.4	Signaleren en melden	8
2.2	Pijler 2: Samenwerken aan directe veiligheid	10
2.2.1	Gezamenlijke sturing op Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond	10
2.2.2	Crisisopvang met ondersteuning aan slachtoffers van huiselijk geweld	10
2.2.3	Inzet tijdelijk huisverbod	11
2.2.4	Aanpak belaging/ (ex-)partnerstalking	12
2.2.5	Meer en betere samenwerking in de keten zorg en veilig	13
2.3	Pijler 3: Samenwerken aan stabiele veiligheid	14
2.3.1	Ketensamenwerking	14
2.3.2	Werken aan duurzaam herstel	15
2.4	Pijler 4: Specifieke aanpakken	18
2.4.1	Kindermishandeling	18
2.4.2	Schadelijke traditionele praktijken	19
2.4.3	Seksueel geweld	21
2.4.4	Ouderenmishandeling	22
3	Samenvatting en vooruitblik	24
	Bijlage 1: Indicatoren Bouwen aan een toekomst zonder geweld	26

1 Inleiding

Huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld is een groot maatschappelijk probleem, waar ook veel Rotterdammers mee te maken hebben¹. Hulp zoeken is als slachtoffer, maar ook als pleger van huiselijk geweld, niet gemakkelijk. Vaak zijn er gevoelens van schaamte en/of onvermogen. De onveiligheid kan daardoor lang voortduren en kan grote gevolgen hebben.

Dit probleem effectief aanpakken is daarom niet eenvoudig. Zo vraagt het om een gezamenlijke aanpak in de uitvoeringsketen van zorg en straf, maar ook om durven doorpakken om het geweldspatroon te kunnen doorbreken.

Sinds 2019 werkt de gemeente Rotterdam vanuit het beleidskader 'Bouwen aan een toekomst zonder geweld' aan de veiligheid en het welzijn van haar inwoners. In de uitvoeringsagenda die jaarlijks opgesteld wordt, zijn deze ambities vertaald naar concrete acties. Deze evaluatie geeft inzicht in wat tot nu toe is bereikt en welke uitdagingen we nog zien voor de toekomst. De wereld waarin wij leven laat zich echter niet vangen in een beleidskader. De praktijk is continu in beweging en nieuwe ontwikkelingen vragen om aanpassing of aanscherping van de aanpak. Zo hebben we sinds 2020 te maken gehad met de coronapandemie. De door het kabinet genomen maatregelen zorgden voor extra stress in gezinnen waardoor de kans op onveiligheid achter de voordeur toenam. Tegelijkertijd was door het vele thuiswerken en het thuisonderwijs het zicht op kwetsbare Rotterdammers verminderd. We hebben nog altijd zorgen om de gevolgen van deze periode. Samen met partners in de stad is continu gezocht naar manieren om tijdig de juiste ondersteuning en hulp te bieden, ook tijdens lockdownperiodes. Er is altijd gezocht naar online alternatieven.

In juni 2020 is het Verweij Jonker rapport 'Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen' gepubliceerd. Naar aanleiding van dit onderzoek, over de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in Rotterdam, is een Verandertraject Huiselijk Geweld gestart. Na een intensief proces met grote betrokkenheid van organisaties, professionals (van bestuurders tot uitvoering) en ervaringsdeskundigen zijn, op basis van gezamenlijk geformuleerde waarden en leidende principes, veranderopgaven geformuleerd. Het Verandertraject is inmiddels beëindigd maar samen met de betrokken partijen wordt nog altijd gewerkt aan deze opgaven.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden per pijler van het beleidskader de belangrijkste resultaten weergegeven. Dit hoofdstuk bestaat uit vier onderdelen: Maatschappelijke beweging, preventie, signaleren en melden (pijler 1), Samenwerken aan directe veiligheid (pijler 2), Samenwerken aan stabiele veiligheid (pijler 3) en Specifieke aanpakken (pijler 4). Afsluitend geeft hoofdstuk 3 een samenvatting en vooruitblik op de uitdagingen voor de toekomst.

¹ Naar schatting 8700 Rotterdammers hebben jaarlijks te maken met huiselijk geweld (Beleidsplan Heel de Stad, 2021). Zie ook bijlage 1 voor de indicatoren van het beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld.

2 Resultaten

2.1 Pijler 1: Maatschappelijke beweging, preventie, signaleren en melden

Binnen deze pijler willen we huiselijk geweld uit de taboesfeer halen. Door verhalen te delen en op veel plekken in de stad over dit thema te spreken, werken we aan bewustwording, vergroten we de kennis bij professionals en maken we de problematiek bespreekbaar. Preventie, signaleren, melden en handelen vraagt dat professionals hierop voldoende geëquipeerd zijn. We zetten vanuit de gemeente in op vakmanschap van professionals. Tegelijkertijd is dit een gedeelde taak: we werken hierin samen met de verantwoordelijke organisaties.

2.1.1 Stop geweld tegen vrouwen

In de afgelopen jaren heeft de werkgroep Stop Geweld Tegen Vrouwen een beweging in de stad op gang gebracht door dialoogbijeenkomsten en verhalen van ervaringsdeskundigen en professionals te delen. Ook zijn er afspraken gemaakt over hoe ervaringsdeskundigen concreet kunnen worden ingezet bij de aanpak van geweld tegen vrouwen. Hiermee zijn bouwstenen voor een agenda voor de toekomst verzameld.

Belangrijkste resultaten

Manifest en Platform Stop Geweld Tegen Vrouwen

Het platform 'Stop geweld tegen vrouwen' werd opgericht in 2019 om het maatschappelijk debat over geweld tegen vrouwen aan te jagen. Dit platform bestaat uit maatschappelijke organisaties, ketenpartners, ervaringsdeskundigen, politieke afvaardiging en de gemeente Rotterdam. In 2020 is het Manifest van de werkgroep Stop Geweld Tegen Vrouwen gepresenteerd. Met het Manifest spreken de leden van de werkgroep hun betrokkenheid en commitment uit om geweld tegen vrouwen in Rotterdam te stoppen. Hiervoor heeft iedere platformpartner verschillende acties en maatregelen beschreven in het manifest. Als platform organiseren zij onder andere sinds 2021 twee keer per jaar een themabijeenkomst in de stad, voeren dialooggesprekken in de wijken en zetten zich jaarlijks actief in tijdens de campagne 'Orange The World'.

Campagne Orange The World

Van 25 november (Internationale Dag voor het Stoppen van Geweld Tegen Vrouwen) tot 10 december (Internationale Dag van de Rechten van de Mens) worden in meer dan 100 landen acties gehouden tegen geweld tegen vrouwen in het kader van de Orange The World campagne.

Het doel is het creëren van bewustwording onder vrouwen en mannen, om het taboe te doorbreken en gezamenlijk op te trekken in de strijd tegen geweld tegen vrouwen. Dit is namelijk een probleem van de hele samenleving.

Ook Rotterdam doet sinds 2017 mee aan deze campagne. In onze stad groeit de jaarlijkse deelname aan Orange The World en gaat het steeds meer leven. Zo kleurden de afgelopen jaren o.a. de Erasmusbrug, het KNP-gebouw, de Euromast, de Mevlana Moskee, de Laurenskerk en de Hofpleinfontein oranje, zijn er talkshows en diverse voorstellingen georganiseerd over dit thema en zijn workshops gegeven o.a. aan de studenten Social Work van de Hogeschool Rotterdam. Ook wordt sinds 2021 een jaarlijkse bijeenkomst georganiseerd over dit onderwerp met een afvaardiging van middelbare scholen.

In 2022 vond in Rotterdam de landelijke première plaats van de documentaire 'Belaagd', waarin vrouwen hun verhaal delen. Het onderwerp 'femicide' stond in 2022 centraal in de campagne door de stad om zo te werken aan meer awareness over deze problematiek in Rotterdam. Ook door het platform wordt aandacht gevraagd voor de belangrijke rol van gender in de aanpak van huiselijk geweld. Orange The World wordt opnieuw georganiseerd in november 2023.

Gedenkteken Stop Geweld Tegen Vrouwen

De motie 'Opdat we Humeyra nooit vergeten' roept op tot het bewerkstelligen van een gelegenheid in Rotterdam om Humeyra en alle andere slachtoffers van geweld tegen vrouwen te kunnen herdenken. Het platform heeft deelgenomen aan meerdere sessies om inhoudelijke input en advies te geven voor een gedragen realisatie van een kunstwerk Stop Geweld Tegen Vrouwen. Op dit moment wordt gedacht aan een kunstwerk in plaats van een gedenkteken. De daadwerkelijke realisatie is de verantwoordelijkheid van Beeldende Kunst & Openbare Ruimte (BKOR) en het cluster Stadsontwikkeling. Het platform blijft betrokken om inhoudelijk en vanuit de stad mee te denken. Ook zal het platform na realisatie van dit kunstwerk, jaarlijks invulling geven aan een inhoudelijk verdiepend programma voor de stad, zodat het kunstwerk steeds weer actueel blijft en voortdurend onder de aandacht wordt gebracht van de stad.

2.1.2 Inzetten op preventie

Meer dan tot nu toe richten we ons op de 'voorkant': het voorkomen of zo snel mogelijk signaleren van alle vormen van huiselijk geweld. Ook het vergroten van kennis bij burgers en professionals is essentieel. Zodat Rotterdammers én Rotterdamse professionals nog meer durven te praten, en daardoor eerder hulp zoeken en bieden, meer signaleren én melding maken van huiselijk en seksueel geweld en kindermishandeling.

Belangrijkste resultaten

Plan Preventie

Er is een Preventieplan 2021/2022 opgesteld. Hierin is beschreven hoe de huidige Rotterdamse preventieve aanpak er uit ziet en waar extra op wordt ingezet. Het plan Preventie is een nadere uitwerking van de pijler 1. In 2023 zetten we stappen om met de werkgroep preventie een preventieplan huiselijk geweld en kindermishandeling 2024-2025 te ontwikkelen, met concrete acties voor aanvullende preventieve maatregelen.

Subsidiekader Preventie

We ontwikkelen een subsidiekader Preventie huiselijk geweld en kindermishandeling. Met het subsidiekader willen we nog meer de beweging naar voren maken: van zwaardere zorg naar gerichte preventie. We zetten in op preventie die (effectief) bijdraagt aan het voorkomen, verminderen en stoppen van huiselijk geweld en/of kindermishandeling en de schadelijke gevolgen hiervan. De contouren van het subsidiekader Preventie huiselijk geweld en kindermishandeling liggen er. We streven naar een kader met een duidelijke inhoudelijke focus waarin, naast effectieve interventies, ook ruimte is voor nieuwe en innovatieve initiatieven gedragen door de stad en de Rotterdammers. Met het kader verstrekken we op een eenduidige en transparante wijze subsidies voor de activiteiten gericht op de preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. Het college neemt na het zomerreces een besluit over het subsidiekader. Vervolgens kunnen partners aanvragen indienen voor preventieve activiteiten voor de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Lespakket VrijHeden

Het programma VrijHeden is ontwikkeld in 2018 en daarna uitgegroeid tot een belangrijk instrument voor het bespreekbaar maken van moeilijke onderwerpen met kinderen en jongeren via het onderwijs (basis- en voortgezet onderwijs, mbo, hbo en universitair). Het programma wordt kosteloos aangeboden op scholen in Rotterdam en wordt uitgevoerd door een netwerk van samenwerkingspartners². Het programma bestaat uit confrontatietheater, theatervoorstellingen, de methodiek 'over de streep', workshops, een fototentoonstelling en lespakketten. Scholen vinden het een goede manier om diverse vormen van huiselijk geweld bespreekbaar te maken in de klas. Diverse vormen van huiselijk geweld komen aan bod zoals kindermishandeling, emotionele verwaarlozing, eengerelateerd geweld, exposen, (online) seksueel misbruik, vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang, complexe scheidingen, gebrek aan keuzevrijheid en zelfbeschikking. Het aanbod is het hele jaar op aanvraag van scholen beschikbaar. Er is dan ook veel vraag naar de onderdelen van VrijHeden. Sinds de start van dit programma zijn er ieder jaar ruim 400 voorstellingen gegeven, waar ieder jaar meer dan 10.000 leerlingen mee zijn bereikt. Ruim 40 scholen/ schoollocaties hebben gebruik gemaakt van het aanbod van VrijHeden.

Ervaringsdeskundigen

Rotterdam zet al enige jaren ervaringsdeskundigen in om te leren van de ervaringen van voormalige slachtoffers en plegers. In 2020 is hieraan een structureel karakter gegeven door de oprichting van Ervaring in huis: een pool van ervaringsdeskundigen bij Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR). De afgelopen jaren is Ervaring in Huis ingezet voor ondersteuning aan cliënten (een aanvullende rol naast professionals), voorlichting en kennisoverdracht aan professionals, organisaties en gemeente(n), beleidsontwikkeling en lotgenotencontact. In 2022 heeft Ervaring in Huis 70 cliënten bijgestaan. Samen met andere initiatieven, zoals Maatje achter de voordeur, de gemeentelijke pool met sleutelpersonen van de aanpak verborgen vrouwen wordt de inzet van ervaringsdeskundigen in de aanpak aangemoedigd. Ook wordt samengewerkt met stichting Expex. Een concreet voorbeeld hiervan is de supportgroep voor plegers.

Project gebiedsgerichte aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling

In 2020 is het pilotproject Gebiedsgerichte aanpak preventie huiselijk geweld en kindermishandeling van start gegaan in twee Rotterdamse wijken, te weten Hillegersberg-Schiebroek en Overschie.

Per wijk is een plan van aanpak preventie ontwikkeld en uitgevoerd. Daarbij waren lokale netwerkpartners in de betreffende wijken nauw betrokken en is er aangesloten bij de vragen vanuit de wijk. Vanuit het pilotproject is ingezet op het versterken van de samenwerking, het vergroten van kennis, handelingsgerichtheid en bewustwording. Er zijn o.a. netwerkbijeenkomsten georganiseerd, een netwerkkartaart opgesteld en een platform voor aandachtsfunctionarissen ontwikkeld. Eind 2022 is het pilotproject geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten wordt bekeken op welke manier vervolg kan worden gegeven aan het project.

² Stichting Confro, stichting Me & Society, Theater In Feite, Halime Yarba Theater, Stichting Who Am I.

Huiselijk geweld bespreekbaar maken en taboes doorbreken

Het taboe rond alle vormen van huiselijk geweld is erg groot. Inzetten op preventie betekent in de kern het onderwerp meer bespreekbaar maken én houden, en daarmee dit taboe doorbreken.

Dit hebben we als volgt gedaan:

- *Innovatieve vormen om taboes bespreekbaar te maken:*

In Rotterdam maken diverse partners samen moeilijke onderwerpen bespreekbaar in de wijken door dialogen, talksessies (steeds meer online sinds corona), deskundigheidsbevordering en innovatieve werkvormen. Ook leggen zij de route naar hulp uit. Deze organisaties weten vele Rotterdammers te bereiken en dringen door tot gesloten gemeenschappen. Er worden jaarlijks meer dan 2000 Rotterdammers bereikt. Deze partners vormen samen de werkgroep Taboes bespreekbaar maken en bestaat uit Voice of All Women, Who Am I, Dona Daria en Skin.

- *Inzetten van publiekscampagnes en acties:*

- Fototentoonstelling Doorbreek de Cirkel van Geweld: In 2020 vond in Rotterdam de kick-off plaats van de landelijke campagne en fototentoonstelling 'Wij...Doorbreken de cirkel van geweld.' Deze tentoonstelling toont 30 krachtige portretten van mensen (met de persoon die hen het zetje gaf om hulp te zoeken) die in staat waren om de cirkel van geweld te doorbreken. Voor deze campagne zijn vier Rotterdamse koppels geworven. Na de landelijke kick-off in Rotterdam is de tentoonstelling door het hele land gereisd.
- Week Tegen de Kindermishandeling: In november wordt al een aantal jaar extra aandacht gevraagd voor kindermishandeling. De activiteiten richtten zich vooral op het onderwijs: inzet van interactief theater, workshops van ervaringsdeskundigen en lesmateriaal over kindermishandeling. Tijdens de Week tegen Kindermishandeling wordt de Rotterdamse Kinderrechten Award uitgereikt aan een Rotterdammer en Rotterdamse organisatie die met hun initiatieven bijdragen aan het gezond en veilig opgroeien van Rotterdamse kinderen.
- Regiodag Aanpak Seksueel Geweld: Met de jaarlijkse Regiodag Aanpak Seksueel Geweld wordt een thema diepgaand behandeld (zie ook paragraaf ook 2.4.3).
- Zero Tolerance Day & Huiskamerbijeenkomsten: Gedurende het hele jaar worden huiskamerbijeenkomsten gehouden door sleutelpersonen, om te werken aan preventie en vroegsignalering van vrouwelijke genitale verminking.
- Campagne Orange The World – beschreven bij Stop Geweld Tegen Vrouwen.
- Campagne gericht op complexe scheidingen en om aandacht te vragen voor het informatieloket Relatie, Ouders & Scheiding (2022).
- Campagne 'Oordeel Niet' gericht op de aanpak van exposen, online grensoverschrijdend gedrag en de aanpak van victim blaming (2022).
- Campagne gericht op meer bewustzijn over de problematiek van femicide (2022).
- Campagne Aanpak ouderenmishandeling (2021 en 2022).

- Campagne 'Kijk om naar elkaar' werd in de coronacrisis ontwikkeld met Platform Stop Geweld Tegen Vrouwen om aandacht te vragen voor huiselijk geweld en kindermishandeling tijdens de lockdownperiode (2020).

2.1.3 Onderhouden vakmanschap

Professionals moeten toegerust zijn om casuïstiek rondom huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld op te pakken en te werken aan acute en stabiele veiligheid en duurzaam herstel.

Belangrijkste resultaten

Deskundigheid in de wijkteams, VraagWijzers en stedelijke loketten op orde

Voor het deskundigheidsniveau van de medewerkers van de wijkteams, de VraagWijzers en van de stedelijke loketten zijn profielen opgesteld. De opleidingseisen zijn als voorwaarde in de inkoop wijkteams opgenomen. De opleidingseisen en HG-profielen gelden daarmee voor alle HG-deskundigen in de Rotterdamse wijkteams. Uitgangspunt is dat de medewerkers opgeleid zijn in de systeemtheoretische principes en meer specifiek de dynamiek van afhankelijkheidsrelaties, vormen van huiselijk geweld en de verschillende aanpakken en methodieken en vaardigheden. Hiertoe worden verschillende leerlijnen uitgewerkt. De uitwerking hiervan wordt uitgevoerd in samenhang met het Verandertraject Huiselijk Geweld. Voor de uitvoering zijn aantal webinars georganiseerd rond het thema huiselijk geweld, waaronder over de plegeraanpak, de aanpak van schadelijke traditionele praktijken, de aanpak van vrouwelijke genitale verminking en de inzet van ervaringsdeskundigen. Met de aanstelling van de teammanager voor HG-deskundigen wordt in 2023 ingezet op uniformiteit en deskundigheidsbevordering in brede zin.

Aanjagen en faciliteren vanuit de gemeente

Vanuit het Verandertraject Huiselijk Geweld is ingezet op organisatieoverstijgend leren om samenwerking in de keten te bevorderen. Hiertoe is gezamenlijk met de partners de HG-leerwerkplaats opgezet. Daarnaast zijn vanuit de gemeente vanaf 2020 diverse bijeenkomsten georganiseerd gericht op vakmanschap. Huiselijk geweld breed, maar ook voor alle specifieke aanpakken. Hierbij werken we veel met ervaringsdeskundigen. Het gaat onder andere om bijeenkomsten als de Regiodag Aanpak Seksueel Geweld, bijeenkomsten voor aandachtsfunctionarissen, kennissessies huisverbod, Conferentie Aanpak schadelijke traditionele praktijken, Internationale Dag Tegen Ouderenmishandeling, Bijeenkomsten Stop Geweld Tegen Vrouwen etc.

2.1.4 Signaleren en melden

De wet Meldcode biedt professionals een stappenplan waardoor zij zorgvuldig kunnen handelen wanneer er vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn. De gemeente zet in op het stimuleren en het verbeteren van het gebruik van de meldcode door professionals. Daarnaast wordt gewerkt met SISA en SluiS. SISA is de regionale verwijsindex voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen tot 23 jaar in de regio Rotterdam Rijnmond. SluiS is de lokale verwijsindex voor volwassenen vanaf 23 jaar. SISA en SluiS zijn instrumenten voor signaleringsbevoegde professionals met als doel vroegtijdig op de hoogte te zijn van elkaars betrokkenheid bij een cliënt. SISA en SluiS bevorderen hiermee het tot stand komen van de multidisciplinaire samenwerking en het streven naar een integrale aanpak.

Belangrijkste resultaten

Meldcode

Er is de afgelopen jaren veel inspanning geleverd om de kennis over de meldcode en het gebruik ervan door professionals te vergroten. Extra inzet is gepleegd richting schoolbesturen. Ook heeft een herstart plaatsgevonden van de gemeentelijke monitor met een uitbreiding van deelnemende organisaties. Er zijn vanuit het Servicepunt Meldcode (SPM) bijeenkomsten georganiseerd zoals intervisie voor (interne) aandachtsfunctionarissen, verdiepingstrainingen en workshops 'Signaleren en bespreken', bijeenkomsten voor aandachtsfunctionarissen, webinars voor professionals, training voor vrijwilligers/sleutelpersonen etc. Sinds 2020 worden jaarlijks twee inhoudelijke webinars georganiseerd door het SPM met onderwerpen zoals cultuursensitief werken en online seksueel grensoverschrijdend gedrag.

SISA-SluiS

In 2020 waren er 70.778 signalen in SISA en 4.236 signalen in SluiS. Dat was een afname ten opzichte van eerdere jaren. Dat had te maken met de coronamaatregelen, waardoor professionals minder achter de voordeur kwamen. Sinds het opheffen van de maatregelen zien we weer een lichte stijging van het aantal signalen. In 2022 zijn in de regio Rotterdam Rijnmond in totaal 74.816 signalen afgegeven in SISA en SluiS.

In 2022 zijn in totaal 11 nieuwe organisaties aangesloten bij SISA (in 2020 waren dit 14 nieuwe organisaties). Het aantal nieuwe convenantpartijen SluiS betrof in het afgelopen jaar vijf nieuwe partijen (in 2020 was dit aantal 15). In 2023 verwachten we een toename van het aantal nieuw aangesloten organisaties in SISA en SluiS. Door een aanpassing van registraties in het systeem is het aantal nieuw aangesloten organisaties in 2020 bijgesteld ten opzichte van de tussentijdse evaluatie van het beleidskader.

In het voorjaar van 2023 wordt een extern onderzoek uitgevoerd naar SISA en SluiS. Met het onderzoek willen we meer zicht krijgen op de resultaten en effecten voor professionals in de stad Rotterdam en de regio Rotterdam-Rijnmond. De uitkomsten van het onderzoek gebruiken we voor de doorontwikkeling van SISA en SluiS.

2.2 Pijler 2: Samenwerken aan directe veiligheid

Na het signaleren van huiselijk geweld is het wegnemen van de directe onveiligheid de eerste belangrijke stap. Hiervoor is de samenwerking tussen verschillende partners uit de domeinen zorg en veilig cruciaal. Binnen deze pijler richten we ons op een goede ketensamenwerking, zodat alle betrokkenen passende hulp krijgen.

2.2.1 Gezamenlijke sturing op Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond

Gemeenten hebben op grond van de Wmo de plicht een advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling in te richten. De basis daarvoor is haar verantwoordelijkheid burgers te beschermen tegen geweld in afhankelijkheidsrelaties. In de regio Rotterdam Rijnmond voert Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR) deze taak als zelfstandige stichting uit, in opdracht van de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR).

Belangrijkste resultaten

Vanuit het regionaal accounthouderschap heeft een strakke sturing plaatsgevonden op het verbetertraject bij VTRR. Dit heeft vanaf 2020 geleid tot forse verbeteringen in de resultaten³.

In 2021 was er een stijgende lijn zichtbaar in de processen van VTRR. Vanaf de zomer van 2022 is bij VTRR een werkvoorraad ontstaan. Het percentage van de veiligheidsbeoordelingen dat binnen de wettelijke termijn wordt afgerond is gedaald.

Oorzaken zijn de hogere instroom van meldingen, toenemende complexiteit van casuïstiek en interne ontwikkelingen bij VTRR. Elke werkdag worden door VTRR alle binnenkomende meldingen gescreend op een vermoeden van acute onveiligheid.

Met de inzet van een extern bureau en het 'vrijmaken' van medewerkers verwacht VTRR in het 2^e kwartaal van 2023 opnieuw wachtlijstvrij te zijn. VTRR is een project gestart om op de langere termijn duurzaam wachtlijstvrij te blijven.

Tijdens de coronapandemie heeft VTRR een chatfunctie ontwikkeld zodat slachtoffers die wegens de lockdowns niet naar buiten konden laagdrempelig hulp konden vragen. De chatfunctie bleek te voorzien in een behoefte zodat deze extra manier van in contact komen met VTRR nog steeds beschikbaar is. Ten behoeve van de sturing op Veilig Thuis heeft Rotterdam halfjaarlijks een lokaal bestuurlijk overleg met Veilig Thuis.

2.2.2 Crisisopvang met ondersteuning aan slachtoffers van huiselijk geweld

De gemeente biedt crisisopvang en ondersteuning aan slachtoffers van huiselijk geweld binnen centrumgemeentegebied Rotterdam. Bij acute of dreigende onveiligheid biedt de crisisopvang bescherming en veiligheid. Naast crisisopvang biedt de gemeente ook intramurale opvang en mannenopvang aan slachtoffers van huiselijk geweld. Middels periodieke accountgesprekken wordt de voortgang van de crisisopvang gemonitord en zijn waar nodig afspraken aangescherpt. Dit heeft geleid tot een goed georganiseerde crisisopvang voor slachtoffers huiselijk geweld.

Belangrijkste resultaten

Het aantal plaatsen in de crisisopvang is in 2020 uitgebreid van 32 naar 40 plaatsen voor vrouwen en van 37 naar 50 plaatsen voor kinderen. In incidentele gevallen kan gebruik worden gemaakt van (extra) noodbedden. Hier zijn met partners structurele afspraken over

³ Meer informatie over VTRR is terug te vinden in de kwartaalrapportages.

gemaakt. Daarnaast zijn in 2022 nieuwe afspraken met hotels gemaakt voor het (kortdurend) plaatsen van slachtoffers.

Bij kinderen in de crisisopvang wordt gewerkt met diagnostiek en traumascreening. Ook is de positie van kinderen verbeterd door de inzet van de methodiek Veerkracht. Ter verbetering en versnelling van de instroom, is met partners een digitale plaatsingstool ontwikkeld en geïmplementeerd.

Vanaf medio 2021 zijn er extra opvangmogelijkheden gecreëerd in combinatie met ambulante systeemgerichte hulpverleningscapaciteit. In pilotvorm is geëxperimenteerd met het meer flexibel benutten van (time-out) opvangmogelijkheden, samen met (ambulante) hulpverlening, om sneller toe te kunnen werken naar duurzaam herstel. Aan de hand van ca. 25 trajecten is geëxperimenteerd met deze nieuwe ondersteuningsmogelijkheden, met in meerdere gevallen een positief resultaat. Opgedane ervaringen uit deze pilot worden meegenomen in de doorontwikkeling van aanbod voor crisishulpverlening (start 2024).

De bevordering van door-/uitstroom in de crisispopvang heeft doorlopend aandacht gehad afgelopen periode en waar mogelijk zijn knelpunten opgelost⁴. Dit laatste is echter, grotendeels onder invloed van de krapte op de woningmarkt, nog altijd een uitdaging en een blijvend aandachtspunt. Met partners blijven we op zoek naar mogelijkheden om de door- en uitstroom te versnellen en te verbeteren.

2.2.3 Inzet tijdelijk huisverbod

De gemeente is verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet tijdelijk huisverbod. Dit is een bestuursrechtelijke veiligheidsmaatregel waarmee de burgemeester de pleger van geweld de toegang tot de woning kan ontfemen voor 10 tot maximaal 28 dagen. In die periode mag er door de pleger ook geen contact worden opgenomen met de in de woning achterblijvende personen. Het doel is het creëren van directe veiligheid en een periode van rust voor de slachtoffers, waarbinnen de nodige hulpverlening op gang kan worden gebracht en (verdere) escalatie kan worden voorkomen.

Belangrijkste resultaten

Het aantal huisverboden in Rotterdam is vrij constant. In de laatste jaren werden respectievelijk 349 (2022), 375 (2021) en 364 (2020) huisverboden opgelegd. 70% van de huisverboden wordt na tien dagen verlengd met de standaard periode van 18 dagen. In ongeveer 15% van de gevallen wordt het huisverbod tijdens de looptijd ingetrokken, omdat het gevaar substantieel is afgenomen of er een andere reden is om het huisverbod niet in stand te laten. In een meerderheid van de huisverboden is er sprake van samenloop met strafrecht.

In ongeveer 10% van de zaken gaat de uithuisgeplaatste in beroep tegen de oplegging of de verlenging van het huisverbod. De afgelopen jaren zijn de eisen die worden gesteld aan het besluit tot oplegging van een huisverbod aangescherpt. De rechtbank toetst kritischer of de

⁴ Hierbij kan gedacht worden aan verblijfsrechtelijke problematiek, de beschikbaarheid van vervolgondersteuning of de beschikbaarheid van een eigen woning. Samen met de opvangorganisaties en de ketenregisseur Huiselijk Geweld is onderzocht wat nodig is om deze knelpunten op te lossen en zijn (op cliëntniveau) de benodigde acties genomen. Ook kan hierbij gedacht worden aan problemen wanneer cliënten zich vestigen in een voor hen nieuwe gemeente, met name daar waar het gaat om de overdracht van hulpverlening, het verkrijgen van een uitkering en deelnemen aan schuldhulpverlening (overname door de nieuwe gemeente) en de beschikbaarheid van een woning.

motivering van het besluit voldoende is. In Rotterdam is de oplegging van een huisverbod door de burgemeester gemandateerd aan de Hulpofficier van justitie (HOvJ, van de politie). Samen met de politie en de ketenpartners heeft de gemeente een workshop ontwikkeld voor de HOvJ's, waarin specifiek aandacht wordt besteed aan de motivering van het besluit. Begin 2023 hebben ongeveer 40 HOvJ's de workshop gevolgd. De bedoeling is dat in 2023 in totaal tussen de 150 en 200 hulpofficieren de workshop volgen.

Rotterdam is voorstander van een ruime interpretatie van het 'anders dan incidenteel verblijf' wat inhoudt dat de gemeente ook het tijdelijk huisverbod wil kunnen opleggen aan ex-partners die niet wonen/verblijven op het adres van het slachtoffer. De Raad van State heeft de gemeente hierin in het ongelijk gesteld. Het knelpunt wordt via lobby onder de aandacht van het Rijk gebracht. In het verlengde hiervan is in opdracht van het Ministerie gestart met een jurisprudentieonderzoek dat meer helderheid gaat geven over dit punt.

2.2.4 Aanpak belaging/ (ex-)partnerstalking

Geweld stopt vaak niet als de relatie gestopt is. Slachtoffers van huiselijk geweld die mishandeld worden tijdens de relatie, lopen tijdens en na een scheiding nog zeker twee jaar een groot risico op ernstig tot dodelijk geweld. Belaging of (ex-)partnerstalking is een probleem dat een groot veiligheidsrisico kent, waar door gemeente en partners stevig op wordt ingezet.

Belangrijkste resultaten

In 2019 is op initiatief van het Zorg en Veiligheidshuis Rotterdam Rijnmond (ZVHRR) en VTRR de werkgroep ter verbetering van de aanpak stalking gestart, waarin o.a. ook politie, OM, Reclassering, Slachtofferhulp Nederland en de gemeente Rotterdam deelnemen. De verbeterde aanpak (ex-) partnerstalking is in 2020 volledig geïmplementeerd in de regio en bij de betrokken organisaties en heeft landelijke aandacht gekregen. De werkgroep heeft zich daarnaast in 2020 ook beziggehouden met de acties die voortkwamen uit het inspectieonderzoek rond Bekir E. Dit heeft onder andere geleid tot een spoedprocedure voor de toekenning van Aware in hoog risicozaken, meer ruimte voor toekenning van Aware en bijbehorende ondersteuning en zijn er afspraken gemaakt over het inzetten van directe ambulante ondersteuning van slachtoffers bij hoog risicozaken. In 2022 zijn de taken en verantwoordelijkheden in de samenwerking en uitvoering met betrekking tot Aware geactualiseerd en geïmplementeerd. Eind 2022 heeft een evaluatie van de aanpak met genoemde partners plaatsgevonden. Op hoofdlijnen worden gemaakte afspraken goed nageleefd. Het blijft van belang de voortgang en resultaten van de maatregelen met betrokken partners te blijven monitoren en bij te stellen waar nodig.

In 2022 is in Rotterdam ook samen met de veiligheidspartners een pilot 'slachtoffer-device' gestart; een proef waarbij Aware wordt gekoppeld aan de elektronische enkelband van een verdachte. De uitkomsten van deze pilot worden in 2023 geëvalueerd.

Voor slachtoffers huiselijk geweld met laag-medium risico zijn, via de HG-specialisten in de wijkteams, verschillende instrumenten ingezet die slachtoffers van huiselijk geweld handelingsperspectief bieden. Zo zijn in totaal 50 veiligheidsarmbanden uitgedeeld. Deze armbanden staan niet in direct contact met de politie, maar informeren het netwerk van het slachtoffer wanneer hij/zij zich niet prettig voelt in een situatie en op de noodknop drukt. Het device draagt bij aan het gevoel van veiligheid en versterkt daarmee de slachtoffers.

2.2.5 Meer en betere samenwerking in de keten zorg en veilig

Bij het werken aan directe veiligheid is een goede samenwerking tussen de domeinen zorg en veiligheid van groot belang. De interventies voor directe veiligheid die zowel betrekking hebben op zorg als op veiligheid moeten goed op elkaar zijn afgestemd, zodat ze optimaal effect hebben voor het hele (gezin)systeem. Vanuit het Verandertraject is ingezet op een duurzaam lerende keten, waarin organisaties uit zowel de zorg en veilig sector vertegenwoordigd zijn. Er is een structureel bestuurlijk overleg (Platform Beschermpartners) waarin afstemming plaatsvindt over de samenwerking. Ook wordt er op tactisch niveau structureel afgestemd en gewerkt aan verbetering in de keten. Als gemeente is daarnaast geparticipeerd in de pilot 'Wijkrechtspraak' en is vanuit huiselijk geweld nauw aangehaakt bij het programma Lokale Samenwerking Zorg & Veilig. Ook in de ontwikkeling en realisatie van Filomena (Centrum Huiselijk Geweld en Kindermishandeling) is de directe samenwerking tussen zorg en veilig één van de kernelementen.

2.3 Pijler 3: Samenwerken aan stabiele veiligheid

De gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn groot. Beide laten diepe sporen na. Ook als het geweld stopt is er vaak nog gevoel van onveiligheid. Om de cirkel van geweld te doorbreken is het belangrijk de oorzaken van de onveiligheid aan te pakken en te werken aan duurzaam herstel. Een sluitende aanpak, waarin slachtoffer, pleger en overige betrokkenen een afgestemd hulpaanbod krijgen dat zich richt op alle leefgebieden, moet leiden tot stabiele veiligheid.

2.3.1 Ketensamenwerking

Om huiselijk geweld terug te dringen en duurzaam op te lossen is een goede ketensamenwerking, waarin het gezinssysteem een afgestemd hulpaanbod krijgt, onontbeerlijk. In de dagelijkse praktijk blijkt dit nog een uitdaging. Nog te vaak lukt het niet om de hardnekkige patronen van geweld duurzaam te doorbreken. Hulp en ondersteuning zijn vaak vrijblijvend, versnipperd en niet op het hele systeem/gezin gericht.

Belangrijkste resultaten

In 2020 is gestart met de ontwikkeling van een integraal huiselijk geweldarrangement. Verschillende mondelinge en schriftelijke consultaties hebben tot nieuwe pakketten geleid voor gezinnen waar huiselijk geweld speelt. Hulp aan volwassenen en jeugdigen kan hiermee integraal worden ingezet. Er is aandacht voor het hele systeem, zowel voor het slachtoffer, de pleger als voor de betrokken kinderen. Komende periode wordt de aanbesteding verder uitgewerkt en voorbereid.

Er wordt daarnaast blijvend gewerkt aan organisatie overstijgende samenwerking in de aanpak van huiselijk geweld. Dit is één van de centrale opgaven in het Verandertraject Huiselijk Geweld. Zo wordt er fors ingezet op een organisatie overstijgende lerende keten. Hiervoor is de HG-leerwerkplaats gestart. De plek waar professionals met en van elkaar én van de cliënt kunnen leren. Steeds met als bovenliggend doel dat er wordt samengewerkt in casuïstiek. Uitgangspunt hierbij is dat het elkaar kennen een randvoorwaarde is voor deze samenwerking. Concreet wordt dit vanuit de HG-leerwerkplaats gedaan door casusreflecties, wisselstages, lerende netwerken rond specifieke thema's, leersessies en netwerkbijeenkomsten. Ook is er een heldere netwerkkaart ontwikkeld die inzicht biedt in wat een andere organisatie voor jou kan betekenen. Een stevig bestuurlijk netwerk (platform Beschermpartners) helpt hierbij om de randvoorwaarden te realiseren.

Een andere concrete ontwikkeling in dit kader is het gebiedsnetwerk HGKM in Delfshaven dat is gestart. Dit netwerk bestaat uit verschillende organisaties in Delfshaven die een rol hebben bij huiselijk geweld en die op regelmatige basis bij elkaar komen om o.a. te leren van casuïstiek. De volgende stap in dit netwerk is het daadwerkelijk gaan samenwerken in casuïstiek. Tot slot worden er stappen gezet in het verstevigen van de rol van het wijkteam in de aanpak van huiselijk geweld. Hiervoor is er een structureel overleg gestart met Veilig Thuis gericht op een effectieve samenwerking en zijn de HG-deskundigen georganiseerd in één team. De komende tijd wordt vanuit dit team gewerkt aan een stevige eenduidige werkwijze bij HG binnen de wijkteams.

Om de aanpak van meervoudig complexe zaken rond huiselijk geweld en kindermishandeling te verbeteren is vanuit het regionaal actieplan 'Geweld hoort nergens thuis' uitvoering gegeven aan de pilot 'ontwikkeling en implementatie van Intensieve Casusregie (ICR) in het lokale veld'.

De werkwijze is lokaal op kleine schaal geïmplementeerd. Dit houdt in dat er rond 2021 in Rotterdam drie HG-deskundigen zijn opgeleid in de methode Multifocus van de Mutsaersstichting en zijn gestart als Intensief casusregisseur. Aanvullend hierop zijn nog eens 20 HG-deskundigen getraind in de methodiek die aan de basis staat voor ICR. De proef heeft in Rotterdam een flinke impuls gegeven aan de deskundigheidsbevordering van de HG-deskundigen.

Het Centrum Huiselijk geweld in kindermishandeling (CHGK): Filomena

Met het CHGK Filomena is een plek gerealiseerd waar de zorg voor en de hulp aan slachtoffers centraal staat en waarin inzet op zorg en veiligheid samengaan. Het is een plek waar specialistische kennis aanwezig is voor complexe casussen en waar slachtoffers van acuut geweld direct terecht kunnen voor de hulp die er nodig is.

Belangrijkste resultaten

In 2020 zijn medewerkers van diverse 'moederorganisaties' opgeleid tot intensief casemanager voor het oppakken van complexe casussen waarin hardnekkig structureel geweld speelt. In 2020 zijn er 40 casussen opgepakt door dit multidisciplinair team. Daarnaast is de werkwijze/werkproces bij acuut geweld in samenwerking met partners ontwikkeld en geïmplementeerd. Voor de fysieke locatie van het centrum is het besluit genomen om een directe samenwerking met het Centrum voor Seksueel Geweld aan te gaan en heeft Filomena begin 2021 tijdelijke huisvesting gevonden in het bestaande GGD-pand aan de Schiedamsedijk. De behandelde casuïstiek is sindsdien gegroeid naar ruim 60 casussen 'structureel geweld' op jaarbasis, naast het inrichten van een inloofunctie en een snelle onderzoeksfase, waarmee tevens ca. 60 respectievelijke casussen op jaarbasis worden bediend. Vanaf 2021 wordt toegewerkt naar een nauwere samenwerking tussen Filomena en CSG, alsook met het Erasmus MC, in een nieuwe locatie in 'Little C'. De verhuizing staat eind 2023 gepland.

2.3.2 Werken aan duurzaam herstel

De gevolgen van huiselijk geweld en kindermishandeling zijn groot. Beide laten diepe sporen na voor de betrokkenen. Ook als het geweld stopt, is er vaak nog een gevoel van onveiligheid. Om de cirkel van geweld te doorbreken, is het belangrijk de oorzaken van de onveiligheid aan te pakken en te werken aan duurzaam herstel.

Belangrijkste resultaten

In de afgelopen jaren is doorlopende hulp en ondersteuning geboden aan slachtoffers, plegers en kinderen die te maken hebben (gehad) met huiselijk geweld en kindermishandeling. Er is door middel van cursussen en trajecten ingezet op het versterken van de positie van de slachtoffers. Ze zijn hiermee ondersteund om het geweld te laten stoppen, herhaling te voorkomen en de gevolgen ervan te verwerken. Ook is er doorlopende zorg en aandacht geboden aan kinderen, bijvoorbeeld door het aanbieden van cursussen waarmee kinderen hun ervaringen op het gebied van huiselijk geweld kunnen verwerken. Daarnaast zijn verschillende instrumenten ingezet die slachtoffers van huiselijk geweld handelingsperspectief bieden.

Bieden van steun aan kinderen

Rotterdam is sinds 2020 aangesloten bij het online platform Drakentemmers. Het expertiseplatform voor behandelaren trauma en gehechtheid voor kinderen en volwassenen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld of kindermishandeling. We hebben actief

bijgedragen aan de kwalitatieve doorontwikkeling en borging van Drakentemmers. Samen met een aantal ketenpartners hebben wij ons daarnaast ingezet om de werkwijze Handle with Care uit te rollen in Rotterdam. Handle with Care is een werkwijze waarbij ernaar wordt gestreefd om na een huiselijk geweld incident waar de politie bij betrokken is geweest, de volgende schooldag een signaal af te geven aan school dat desbetreffend leerling extra steun kan gebruiken. De vier grote schoolbesturen (RVKO, PCBO, BOOR en Kind & Onderwijs) hebben in 2022 commitment uitgesproken om de werkwijze Handle with Care verder te brengen in Rotterdam en te implementeren bij een aantal nader te bepalen scholen in 2023.

Plegerhulp

In Rotterdam is stevig ingezet op de doorontwikkeling van plegerhulpverlening binnen een systemische aanpak. In Rotterdam richten wij ons in de aanpak huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld immers niet alleen op het slachtoffer, maar op het hele gezin en de betrokkenen. Hierbij is aandacht voor het (strafrechtelijk) aanpakken van de pleger, maar ook voor het bieden van noodzakelijke hulp aan hem of haar. Met passende hulp en ondersteuning voor plegers kunnen we de hardnekkige patronen van geweld doorbreken en duurzaam stoppen. In 2021 zijn drie verschillende interventies gestart, die ook in 2022 en 2023 doorgang hebben gevonden. Zo is een supportgroep voor plegers opgericht, waar plegers van huiselijk geweld op een laagdrempelige manier en onder begeleiding van een ervaringsdeskundige met elkaar het gesprek aan kunnen gaan. Dit met als doel het geweld te stoppen. Daarnaast wordt de interventie 'Niet meer door het lint' aangeboden en is er een e-health module beschikbaar voor zowel slachtoffers als plegers.

Het lerend netwerk 'Plegerperspectief in de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling' is in augustus 2022 gestart. Het lerend netwerk is inmiddels vijf keer bij elkaar gekomen. Ketenpartners hebben commitment uitgesproken om kennis, perspectieven en praktijken met elkaar te delen als het gaat om het nemen van de volgende stap in het bieden van passende hulp en ondersteuning voor plegers. Het gezamenlijke doel is vanuit een systeemperspectief de plegers te betrekken bij het oplossen of beëindigen van de geweldssituatie. De kennis die wordt gedeeld in het lerend netwerk wordt versterkt en verdiept.

Vanaf 2021 is gestart met het opvangen van een kleine groep plegers van huiselijk geweld die naar aanleiding van een huisverbod uit huis zijn geplaatst en nergens terecht kunnen. Plegers die te maken hebben met een veelheid aan problemen én die gemotiveerd zijn om intensieve hulp te gaan ontvangen, komen in aanmerking voor opvang bij Arosa, in combinatie met hulpverlening.

In sommige gevallen wordt een pleger in een hotel opgevangen. De ervaring leert dat door het bieden van opvang en hulp aan de uithuisgeplaatste er rust wordt gecreëerd, waardoor er ruimte komt voor beide partners om te kijken naar hun wensen en mogelijkheden met betrekking tot de partnerrelatie. Gezien het succes is de daaropvolgende jaren vervolg gegeven aan deze manier van opvang. In 2023 zijn de plekken bij Arosa uitgebreid.

In samenwerking met Maassluis, Vlaardingen en Schiedam en diverse betrokken partners is gestart met de pilot 'Risicotaxatie en vroegdiagnostiek plegers huiselijk geweld en kindermishandeling'.

Doel van de pilot was het verbeteren van hulpverlening voor plegers van huiselijk geweld door meer aandacht te hebben voor problematiek van de pleger, het slachtoffer en hun relatie. Door het kleine aantal deelnemers is besloten de pilot te stoppen en voort te bouwen op de positief opgedane ervaringen en geleerde lessen om betere hulp te kunnen bieden en effectiever samen te werken in de keten huiselijk geweld als het gaat om plegerhulp. Hier is het lerend netwerk uit voortgekomen.

2.4 Pijler 4: Specifieke aanpakken

Het Rotterdamse beleid richt zich op alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling. Tegelijkertijd is in ons beleid specifieke aandacht voor kindermishandeling, schadelijke traditionele praktijken, seksueel geweld en ouderenmishandeling. Dit heeft twee belangrijke redenen. Allereerst gaat het hierbij om heel kwetsbare Rotterdammers. Verder vragen deze vormen van huiselijk geweld om specialistische kennis van professionals bij het op tijd herkennen en signaleren van deze problematiek en het inzetten van de juiste hulpverlening.

2.4.1 Kindermishandeling

Veel acties uit het beleidskader zijn ook gericht op het voorkomen en oplossen van kindermishandeling. Vanaf 2020 is onder andere inzet gepleegd op het onderwerp complexe scheidingen (een vorm van ingrijpende emotionele kindermishandeling). Ook richt de aanpak kindermishandeling zich op het vergroten van kennis over kindermishandeling bij jeugdigen (en ouders en professionals). Als onderdeel van het nieuwe beleidsplan ontwikkelen we in 2023, in samenwerking met partners, een aanpak kindermishandeling.

Belangrijkste resultaten

Week tegen Kindermishandeling (WTK)

De afgelopen vier jaar is ingezet op de Week tegen Kindermishandeling (WTK). De WTK richt zich op het onderwijsveld. Het doel is kinderen voorlichten over kindermishandeling. Aandacht voor kindermishandeling is de afgelopen jaren gevraagd via o.a. een promotiefilmpje, een artikel in de Stadskrant en de programmering voor de scholen. Veel voorstellingen vanuit de week hebben inmiddels een plek gekregen in het lespakket VrijHeden (zie paragraaf 2.1.2), zodat er het hele jaar gebruik van kan worden gemaakt.

Kinderrechten Award

De Kinderrechten Award is bestemd voor een Rotterdammer en een Rotterdamse organisatie die een positieve bijdrage leveren aan de rechten van het kind. Dit heeft ieder jaar met succes plaatsgevonden en wordt positief ontvangen.

Complexe scheidingen

Samen met partners is gewerkt aan een stevige aanpak complexe scheidingen. Input voor de aanpak zijn landelijke programma's, Rotterdamse beleidskaders die het thema raken, informatie uit (wetenschappelijk) onderzoek en input van Rotterdamse (jeugd)professionals en ervarings-deskundigen. Er is goed inzicht verkregen in de problematiek in Rotterdam. Dit heeft geleid tot bouwblokken voor een duurzame en effectieve aanpak van complexe scheidingsproblematiek. Zo is in 2022 met partners het informatieloket Relatie, Ouders & Scheiding ontwikkeld en gestart. In 2023 wordt onderzocht hoe dit kan worden geborgd binnen de gemeentelijke organisatie. Regionaal is samen met de rechtbank, Raad voor de Kinderbescherming, jeugdhulpaanbieders, gemeenten en Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond een routing uitgewerkt voor door de rechter opgelegde hulpverlening bij complexe scheidingen. Hierdoor kan hulp snel worden ingezet.

2.4.2 Schadelijke traditionele praktijken

Schadelijke traditionele praktijken (STP) zijn huiselijk geweldsvormen zoals geweld, verminking of onderdrukking die voortkomen uit orthodoxe of conservatieve tradities en opvattingen over seksualiteit en man-vrouwrollen. Onder schadelijke traditionele praktijken vallen eerdergerelateerd geweld, huwelijksdwang en achterlating, huwelijksgevangenschap, vrouwelijke genitale verminking en gedwongen isolement (verborgen vrouwen). Schadelijke traditionele praktijken kunnen voorkomen onder alle lagen van de bevolking, verschillende etniciteiten, geloofsovertuigingen of klassen. Dergelijke praktijken vinden plaats in samenhang met een bepaald collectief gedachtegoed binnen (gesloten) gemeenschappen. Richting alle burgers in Rotterdam wordt de boodschap uitgedragen dat niets mis is met tradities, maar dat deze schadelijk zijn als ze raken aan zelfbeschikking, keuzevrijheid en een veilig thuis. STP beperken mensen in hun rechten en vrijheden en zijn daarmee ook een schending van mensenrechten.

Belangrijkste resultaten

Er is veel ontwikkeld op dit thema. In Rotterdam is een ketenaanpak eerdergerelateerd geweld ontwikkeld en geïmplementeerd. De afgelopen jaren is inzet gepleegd in het stevig en structureel borgen en inbedden van wat de afgelopen jaren met de aanpak van schadelijke traditionele praktijken is neergezet.

Preventie

Binnen het lespakket VrijHeden voor het onderwijs zijn theatervoorstellingen ontwikkeld om met jongeren de complexe en ingewikkelde problematiek van vrouwelijke genitale verminking te bespreken. Hiervan is ook een verfilming gemaakt om zo ook professionals te kunnen bereiken.

Ook de onderwerpen exposen en online seksueel misbruik worden bespreekbaar gemaakt, met extra aandacht voor de gevolgen voor slachtoffers die komen uit een gesloten gemeenschap met collectief gedachtegoed. Voorts is een pilot gestart om ouders en kinderen in gesprek te laten gaan over de verschillende vormen van STP.

Aanpak verborgen vrouwen

Onderdeel van de aanpak is de pool met sleutelpersonen. Zij kunnen in de wijken signaleren op alle vormen van huiselijk geweld en kindermishandeling en begeleiden, geven interview en borgen kennis. Inmiddels zijn er 35 sleutelpersonen die horen tot de vaste kern, en ruim 15 personen in de flexibele schil. Ook zijn we gestart met verkennen hoe we een pool met jonge sleutelpersonen kunnen opzetten om de problematiek bespreekbaar te maken met generatiegenoten.

Voor de aanpak verborgen vrouwen financieren we nu een paar jaar de Memosa Mentormoeders, die een bijzondere methodiek hebben ontwikkeld voor het bijstaan van vooral geïsoleerde vrouwen met multiproblematiek. Verder is vanuit de aanpak verborgen vrouwen een onderzoek gefinancierd verricht door de Vrije Universiteit gericht op een verkenning van het afhankelijk verblijfsrecht. De manier waarop de wet nu georganiseerd is in Nederland, heeft zeer nadelige effecten voor verborgen vrouwen en/of vrouwen die te maken hebben met huiselijk geweld. Vanuit dit onderzoek wordt nu gewerkt aan aanbevelingen waar we de komende jaren in het lokale veld mee aan de slag kunnen.

Voor de aanpak verborgen vrouwen is de afgelopen jaar ingezet op taaltrajecten achter de voordeur. Een bijzonder middel om contact te kunnen maken met verborgen vrouwen en

waardoor we veel hebben geleerd over wat er leeft in de stad. In 2020 zijn er 54 vrouwen bereikt, 56 vrouwen zijn bereikt in 2021 en in 2022 zijn 55 vrouwen bereikt.

Aanpak vrouwelijke genitale verminking

De aanpak vrouwelijke genitale verminking wordt uitgevoerd door het CJG. De aanpak richt zich op preventie en het bespreekbaar maken van het onderwerp, door middel van huiskamerbijeenkomsten en de inzet van VrijHeden. Voor beide onderdelen is de pool voor de aanpak van vrouwelijke genitale verminking erg belangrijk. Verder richt de aanpak zich op nazorg van reeds besneden vrouwen. Hierin wordt samengewerkt met het Erasmus MC. Er wordt continu gewerkt aan het versterken van de pool van sleutelpersonen. Ook worden er mannelijke sleutelpersonen ingezet om de mannen in de gemeenschappen te bereiken.

Aanpak huwelijkse gevangenschap

In Rotterdam richt de aanpak hiervan zich op inzet van de ontwikkelde middelen (H)echt Verbonden, waarin religieuze vertegenwoordigers (met juristen, ervaringsdeskundigen, trouwambtenaren en ketenpartners) een vuist maken tegen dwang bij het sluiten of ontbinden van een huwelijk.

De ontwikkelde publicaties en middelen in Rotterdam hebben ook landelijk aandacht gekregen. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de Rotterdamse ontwikkelde middelen en filmpjes landelijk uitgerold.

STP-casusoverleg

VTRR heeft de opdracht gekregen om te komen tot een gedegen en stevig casusoverleg STP en dit ook uit te voeren. In dit overleg vindt de weging plaats van eercomponenten en wordt complexe casuïstiek besproken met input van VTRR, de politie, het OM, de Raad voor de Kinderbescherming en de opvang. Een nieuwe ronde gesprekken met de partners heeft opgeleverd dat een dergelijk casusoverleg de nodige juridische bezwaren met zich meebrengt, vooral als we kijken naar de AVG. Dit wordt de komende tijd verder onderzocht.

Agenda voor de Toekomst

In 2022 vond de conferentie Schadelijke Traditionele Praktijken plaats waarin een start is gemaakt met het opstellen van een Agenda van de Toekomst samen met de samenwerkingspartners, ketenpartners, ervaringsdeskundigen en sleutelpersonen. Dit proces loopt door tot 2023 en de uitkomsten nemen we mee in het nieuwe beleidsplan.

Pilot digitale toegang voor vrouwen die te maken hebben met huiselijk geweld / verborgenheid

De pool met sleutelpersonen is een pilot digitale toegang gestart. Vrouwen/personen in een afhankelijkheidsrelatie zijn extra kwetsbaar door het isolement waarin zij zitten. Ze hebben vaak een beperkte toegang tot het internet, terwijl dit van levensbelang kan zijn. Daar kunnen ze het aanbod aan informatie, hulp en ondersteuning vinden. Ook kunnen ze in nood via internet whatsappen en bellen via Whatsapp. Om de toegang tot het internet te realiseren stelde de gemeente Rotterdam als proef tijdelijk 200 simkaarten beschikbaar. De simkaarten werden door netwerkpartners op een laagdrempelige manier verspreid. Ook heeft de gemeente 150 wifi-hotspots ter beschikking gesteld aan kwetsbare gezinnen en geïsoleerde personen. Op dit moment wordt de pilot geëvalueerd en wordt bekeken op welke wijze deze kan worden voortgezet.

2.4.3 Seksueel geweld

Seksueel geweld is een groot maatschappelijk probleem met ernstige gevolgen voor slachtoffers, de directe omgeving en de samenleving. De gemeente Rotterdam zet zich al enige tijd samen met veel uitvoerende partners in om seksueel geweld te voorkomen en terug te dringen. Dit regionale netwerk heeft onder andere aan de wieg gestaan van het Centrum Seksueel Geweld Rotterdam. Daarnaast is een scala aan interventies ingezet, zijn er voorlichtingen gegeven, is ingezet op herstelgerichte zorg en is er expertise opgebouwd en gedeeld.

Belangrijkste resultaten

Seksueel Misbruik in families

In 2020 zijn in verschillende geloofsgemeenschappen bijeenkomsten geweest en het grootste deel van deze geloofsgemeenschappen hebben aandachtsfunctionarissen aangesteld. In 2021 en 2022 zijn de trainingen voor de aandachtsfunctionarissen (rondom bespreekbaar maken van seksueel geweld in geloofsgemeenschappen) voortgezet.

Via het onderwijs zijn kinderen in het primair onderwijs weerbaarder gemaakt tegen seksueel misbruik door de voorleesacties 'Nee is oké' en op het voortgezet onderwijs en het mbo hebben leerlingen/studenten voorlichting over seksueel misbruik in families gekregen. In drie Huizen van de Wijk zijn professionals en vrijwilligers getraind in het signaleren en bespreekbaar maken van seksueel misbruik in families.

Empowerment van slachtoffers

Er zijn verschillende lotgenotenbijeenkomsten geweest. De lotgenoten organiseren inmiddels zelfstandig maandelijkse lotgenotenavonden. Om de kwaliteit te waarborgen zijn twee lotgenoten bij Zadkine opgeleid tot ervaringsdeskundige.

Online seksueel misbruik

Binnen de aanpak seksueel geweld is veel aandacht geweest voor online seksueel misbruik. Zo is er een expertgroep van landelijke en lokale organisaties gevormd die de voortgang en actuele ontwikkelingen rond de aanpak van online seksueel misbruik bewaakt. Daarbij is de bewustwordingscampagne 'Snapjewatjestuurt' inmiddels meer dan alleen een campagne en is geïntegreerd in verschillende methoden binnen de aanpak en binnen het lespakket VrijHeden. Verder hebben samenwerkingspartners als Bureau Halt, Humanitas en WIS Educatie in 2020 verschillende lessen gegeven op scholen over onderwerpen als deepfake, wraakporno, shame-sexting en jeugdprostitutie. In 2022 is op basis van nieuwe inzichten over victim blaming met partners de campagne 'Oordeel Niet' ontwikkeld en uitgevoerd op scholen, sociale media en in de stad. Deze campagne zet nu in op de aanpak van exposen en online grensoverschrijdend seksueel gedrag of misbruik.

Deskundigheidsbevordering professionals

Door de jaren heen zijn verschillende online deskundigheidsbevorderingen gegeven. De 11e Regiodag Aanpak Seksueel Geweld stond in het teken van overlevers en ex-plegers. Aan deze dag hebben meer dan 300 professionals deelgenomen.

Netwerk Aanpak Seksueel Geweld

Met het netwerk aanpak seksueel geweld wordt blijvend ingezet op een goede samenwerking en verbinding, kennis en kunde van professionals en kwaliteit van interventies. De afgelopen periode is gewerkt aan een sterkere verbinding met andere aanpakken, zoals seksuele straatintimidatie (SSI), seksuele gezondheid (SG), seksuele uitbuiting (SU), onderwijs en veiligheid.

Jaarplan Aanpak seksueel geweld 2023 en verder

Recente onthullingen over seksueel wangedrag hebben de maatschappelijke en politieke discussie over seksueel geweld opnieuw doen oplaaien en de urgentie van het probleem benadrukt. Mede naar aanleiding hiervan is het jaarplan Aanpak seksueel geweld 2023 opgesteld. Met het plan wordt ingezet op een effectieve aanpak van seksueel geweld en werken we toe naar een meerjarige aanpak. Ambities en prioriteiten daarvoor zijn opgehaald bij samenwerkingspartners en ervaringsdeskundigen. Ook is het beleid gegrond op landelijke beleidslijnen, actuele inzichten in de problematiek en in 'wat werkt' in de aanpak. In 2023 worden concrete, samenhangende maatregelen genomen om seksueel geweld, met name in gezinnen, online en in de stad, effectief aan te pakken. Deze maatregelen worden uitgevoerd met het netwerk. De volgende prioriteiten zijn in het jaarplan benoemd:

1. Aanpak (online) seksueel geweld onder jeugdigen
2. Sociale en fysieke veiligheid in de stad
3. Empowerment kwetsbare gezinnen en gemeenschappen
4. Doorontwikkeling integrale aanpak

2.4.4 Ouderenmishandeling

In afgelopen jaren lag de focus vooral op de bewustwording van ouderenmishandeling bij zowel professionals als burgers. Er is gewerkt aan het bereiken van nog meer ouderen. Kenmerkend voor, en tegelijkertijd complex aan, ouderenmishandeling is dat de oudere zorgafhankelijk is. Ouderenmishandeling kan een onbewuste uiting zijn die voortvloeit uit onkunde of onwetendheid zoals bijvoorbeeld bij het bieden van zorg aan een demente oudere.

Belangrijkste resultaten

Realisatie Agenda Ouderenmishandeling

De agenda ouderenmishandeling 2021-2022 is tot stand gekomen door de opgebouwde kennis uit vorige programma's en beleid. Verder heeft een werkgroep bestaande uit verschillende organisaties die in nauw contact staan met de doelgroep en de praktijk, input gegeven. Er zijn de afgelopen vier jaar verschillende bijeenkomsten georganiseerd met de lokale alliantie tegen ouderenmishandeling om kennis en ontwikkelingen met elkaar te delen. In 2023 zal een vervolganalyse worden gemaakt om te komen tot herijkte speerpunten. Om goede speerpunten te formuleren wordt input opgehaald bij samenwerkingspartners, hulpverleners, ervaringsdeskundigen, ouderen en familieleden.

Continueren voorlichting & bewustwording bij burgers en professionals over ouderenmishandeling

Door het geven van voorlichting aan ouderen en omstanders/vrijwilligers, en door het aanbieden van deskundigheidsbevordering aan professionals is gewerkt aan het creëren van bewustwording, het sneller herkennen van signalen en het doorbreken van het taboe. De afgelopen jaren zijn er diverse trainingen en workshops georganiseerd voor verschillende professionals zoals verpleegkundigen van het Erasmus MC, wijkteammedewerkers, notarissen/bewindvoerders, bankmedewerkers en medewerkers van Stichting Mentorschap Rotterdam. Aan bod kwamen onderwerpen als eenzaamheid, dementie, financiële uitbuiting en mantelzorg. Deze deskundigheidsbevorderingen werden verzorgd door organisatie Moetd.

Voor het kader van de campagne Verborgten Leed is er een toolkit ontwikkeld met communicatiemateriaal voor ouderen, professionals en mantelzorgers zoals een informatieblad ouderenmishandeling, flyer, poster en advertentie. Op de webpagina rotterdam.nl/verborgenleed is meer informatie over ouderenmishandeling te vinden en wordt de route naar hulp toegelicht. In 2021 is de theatervoorstelling Au!derdom ontwikkeld. Deze wordt gespeeld in verschillende zorginstellingen, scholen en Huizen van de Wijk. Het doel is eind dit jaar 100 voorstellingen te hebben gespeeld.

Tijdens de Internationale Dag Tegen Ouderenmishandeling is de afgelopen periode via verschillende nieuwsbrieven aandacht besteed aan ouderenmishandeling. In samenwerking met het programma Geweld Hoort Nergens Thuis is een kenniskamer georganiseerd voor professionals. Daarnaast is er een themabijeenkomst geweest over de onderwerpen financiële uitbuiting en ontspoorde mantelzorg.

3 Samenvatting en vooruitblik

Sinds 2019 werkt de gemeente Rotterdam vanuit het beleidskader 'Bouwen aan een toekomst zonder geweld' aan de veiligheid en het welzijn van haar inwoners. Hierbij zet de gemeente in op vier pijlers. Hieronder worden kort per pijler de resultaten van de afgelopen jaren geschetst. In de laatste paragraaf wordt ingegaan op een vooruitblik en uitdagingen voor de toekomst.

Pijler 1: Maatschappelijke beweging, preventie, signaleren en melden

Via deze pijler hebben we huiselijk geweld uit de taboesfeer gehaald. Door verhalen te delen en op veel plekken in de stad over dit thema te spreken, vergroten we de bewustwording, de kennis bij professionals en maken we de problematiek bespreekbaar. Binnen deze pijler is de afgelopen jaren onder andere ingezet op het manifest en platform Stop Geweld Tegen Vrouwen. Iedere platformpartner heeft verschillende acties en maatregelen beschreven in het manifest en deze zijn vervolgens ook uitgevoerd, waaronder themabijeenkomsten, dialooggesprekken en de organisatie van de campagne 'Orange The World' (Internationale Dag voor het Stoppen van Geweld Tegen Vrouwen). Vanuit deze pijler is daarnaast gewerkt aan de ontwikkeling van het nieuwe subsidiekader Preventie huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook is aan de inzet van ervaringsdeskundigen een structureel karakter gegeven. Daarnaast is ingezet op het lesprogramma VrijHeden, dat is uitgegroeid tot een belangrijk instrument voor het bespreekbaar maken van moeilijke onderwerpen met kinderen en jongeren via het onderwijs.

Pijler 2: Samenwerken aan directe veiligheid

Het wegnemen van de directe onveiligheid is de eerste belangrijke stap bij de aanpak van huiselijk geweld. Hiervoor is de samenwerking tussen verschillende partners uit de domeinen zorg en veilig cruciaal. De afgelopen jaren is ingezet op een verbeterde sturing op Veilig Thuis en er is een goed georganiseerde crisisopvang gerealiseerd. Er zijn daarnaast extra opvangmogelijkheden gecreëerd in combinatie met ambulante systeemgerichte hulpverlening. De gemeente is vanuit deze pijler ook verantwoordelijk voor de uitvoering van de wet tijdelijk huisverbod. De afgelopen jaren zijn de eisen die worden gesteld aan het besluit tot oplegging van een huisverbod aangescherpt. De gemeente heeft samen met de politie en ketenpartners een workshop ontwikkeld, waarin specifiek aandacht wordt besteed aan de motivering en onderbouwing van het besluit. Daarnaast is binnen deze pijler ingezet op een verbeterde aanpak voor (ex-)partnerstalking; deze aanpak is inmiddels volledig geïmplementeerd.

Pijler 3: Samenwerken aan stabiele veiligheid

Binnen deze pijler is gewerkt aan een verbeterde samenwerking in de keten, waarbij het gezinssysteem centraal staat. Zo is gestart met de ontwikkeling van een integraal huiselijk geweldarrangement voor gezinnen waar huiselijk geweld speelt. Daarnaast is, in samenhang met het Verandertraject Huiselijk Geweld Rotterdam, de HG-leerwerkplaats opgezet. Dit is dé plek waar professionals met en van elkaar én van de cliënt kunnen leren. Een belangrijk resultaat vanuit deze pijler is ook de realisatie van het Centrum Huiselijk Geweld en Kindermishandeling Filomena; een fysieke plek waar specialistische kennis aanwezig is voor complexe casussen en waar slachtoffers van acuut geweld direct terecht kunnen. Er is binnen deze pijler stevig ingezet op de doorontwikkeling van de plegersbetrokkenheid.

Zo is een supportgroep voor plegers opgericht, zijn verschikkende interventies gestart en is het lerend netwerk 'Plegerperspectief' van de grond gekomen. Ketenpartners hebben hierbij commitment uitgesproken om kennis, perspectieven en praktijken met elkaar te delen als het gaat om passende hulp en ondersteuning voor plegers. Ook is gestart met het opvangen van een kleine groep kwetsbare plegers van huiselijk geweld, die naar aanleiding van een huisverbod uit huis zijn geplaatst en nergens terecht kunnen.

Pijler 4: Specifieke aanpakken

Binnen het Rotterdamse beleid is daarnaast aandacht voor specifieke aanpakken op het gebied van kindermishandeling, schadelijke traditionele praktijken, seksueel geweld en ouderenmishandeling. Deze specifieke aanpakken zorgen voor blijvende extra aandacht voor deze kwetsbare groepen. Binnen de specifieke aanpakken zijn de afgelopen jaren belangrijke resultaten behaald, waaronder de Agenda voor de toekomst (schadelijke traditionele praktijken), een extra impuls voor het voorkomen en oplossen van kindermishandeling bij een complexe scheiding, specifieke aandacht voor verborgen vrouwen en huwelijksgevangenschap en voorlichting en bewustwording op het gebied van ouderenmishandeling. Op het thema seksueel geweld is op basis van nieuwe inzichten over victim blaming samen met partners de campagne 'Oordeel Niet' ontwikkeld en uitgevoerd op scholen, sociale media en in de stad.

Vooruitblik en uitdagingen voor de toekomst

Zoals geschetst in deze rapportage doet de gemeente Rotterdam veel om huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld te voorkomen en duurzaam op te lossen. Maar er is nog een hoop te doen. De komende jaren gaan we dan ook onverminderd door, samen met de partners in het veld. In een nieuw beleidsplan voor de periode 2024-2026 bestendigen we hierboven genoemde onderdelen. Maar ook ontwikkelen we door zoals bij Filomena en de plegeraanpak. Uiteraard worden resultaten van relevante pilots, zoals de pilot Vrouwenopvang Plus, meegenomen in het nieuwe beleidsplan. Succesvolle onderdelen van het Verandertraject Huiselijk Geweld borgen we in het nieuwe beleidsplan, waaronder de leerwerkplaats Huiselijk Geweld en de inzet van ervaringsdeskundigen. Daarnaast maken we door middel van het nieuwe subsidiekader Preventie huiselijk geweld en kindermishandeling de beweging naar voren: van zwaardere zorg naar gerichte preventie. We blijven ons inzetten op kwetsbare doelgroepen die te maken hebben met huiselijk geweld, waaronder kinderen, ouderen en slachtoffers van seksueel geweld. Het nieuwe beleidsplan wordt uitgevoerd in samenhang met het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming⁵. Dit Toekomstscenario is gericht op een fundamenteel andere manier van werken aan veiligheid in gezinnen. Op termijn zal de aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling onderdeel gaan uitmaken van deze nieuw te vormen werkwijze in de keten. Samen met de 12 andere gemeenten van de regio Rotterdam Rijnmond stellen we in 2023 een nieuwe Regiovisie op. Hierin spreken we af op welke thema's we in de regio samen optrekken. Op inhoud is er een nauwe verbinding met het nieuwe beleidsplan.

⁵ De ministeries van VWS, J&V, gemeenten/VNG en ketenpartners hebben in 2021 het landelijke Toekomstscenario Kind- en Gezinsbescherming opgesteld. Er is een verandering in de jeugdbeschermingsketen nodig, omdat de huidige inrichting te complex is en knelt in de uitvoering.

Bijlage 1: Indicatoren Bouwen aan een toekomst zonder geweld

In het beleidskader 'Bouwen aan een toekomst zonder geweld' is aangegeven dat we onze totale aanpak monitoren op de volgende indicatoren:

- het aantal meldingen waarbij de duur van het geweld bij een eerste melding korter is dan een jaar
- het aantal gezinnen dat na een jaar passende zorg stabiel en veilig is

De afgelopen jaren registreert Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond op deze indicatoren. Daardoor lukt het steeds beter om hierin de voortgang te zien.

Duur van het geweld

In 2022 waren er bij Veilig Thuis 6.755 geregistreerde casussen in Rotterdam. Voor 2022 geldt dat van de geregistreerde eerste meldingen in 86% van de gevallen de duur van het geweld bij de melding korter was dan 1 jaar. Ter vergelijking: Voor 2020 geldt dat van de geregistreerde eerste meldingen in 76% van de gevallen de duur van het geweld bij de geregistreerde eerste meldingen korter was dan 1 jaar.

Stabiele en veilige situatie

De Rotterdamse cijfers van 2022 laten zien dat van de 534 beoordeelde casussen in 88% van de gevallen sprake is van een veilige en stabiele situatie (al dan niet met ondersteuning). Ter vergelijking: De Rotterdamse cijfers van 2020 laten zien dat van de 256 beoordeelde casussen in 85% van de gevallen sprake is van een veilige en stabiele situatie (al dan niet met ondersteuning).

